

RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ DERSİNİ YÜZ YÜZE VE UZAKTAN EĞİTİMLE ALAN ÖĞRENCİLERİN DERSİN KAZANIMLARI VE PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİNİ ALGILAMA AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Buket ŞİMŞEK ARSLAN

Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü
buketsmsek@gmail.com, Burdur/Türkiye, 0000-0003-1731-4471

Cansu ÇAKIR

Arş. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü
cansucakir@gmail.com, Burdur/Türkiye, 0000-0002-5132-975X

Gül ERGÜN

Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü
ergun@mehmetakif.edu.tr, Burdur/Türkiye, 0000-0002-1292-2040

Öz

Bu çalışmanın amacı, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği (RSHH) dersini yüz yüze ve uzaktan eğitim ile alan öğrencilerin dersin kazanımları ve psikiyatri hemşireliğini algılama açısından karşılaştırılmasıdır. Tanımlayıcı türde olan çalışmanın örneklemini 2019-2020 ve 2020-2021 eğitim öğretim yıllarında RSHH dersini alan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan toplam 229 öğrenci oluşturmuştur. Veriler online olarak, Kişisel Bilgi Formu ve Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeği (PHAÖ) ile toplanmıştır. Katılımcıların yüz yüze veya uzaktan eğitimi seçme durumları değerlendirildiğinde yüz yüze eğitim alan katılımcıların tamamına yakını (%96,2) derslerin yine yüz yüze olmasını tercih etmişlerdir. Uzaktan eğitim alan katılımcıların büyük bir bölümü (%82,1) ise yüz yüze eğitim ile RSHH dersini almak istediklerini belirtmişlerdir. Yüz yüze eğitim alan katılımcılarla uzaktan eğitim alan katılımcılar arasında PHAÖ puan ortalamaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sonuç olarak uzaktan eğitim alan öğrencilerde dersin kazanımları ve psikiyatri hemşireliğini algılama açısından fark olmadığı belirlenmesine rağmen, öğrenciler yüz yüze eğitim almak ve klinik uygulamada vakalarla çalışmak istemektedir.

Anahtar Kelimeler: Algı, Hemşirelik Eğitimi, Psikiyatri Hemşireliği, Uzaktan Eğitim, Yüz Yüze Eğitim

A COMPARISON OF THE STUDENTS TAKING PSYCHIATRIC MENTAL HEALTH NURSING COURSE WITH FACE-TO-FACE AND DISTANCE EDUCATION IN TERMS OF THE LEARNING OUTCOMES AND THE PERCEPTION OF PSYCHIATRIC NURSING

Abstract

The aim of the study is to compare the students taking the Psychiatric Mental Health Nursing (PMHN) course with face-to-face and distance education in terms of the learning outcomes of the course and the perception of psychiatric nursing. The sample of this descriptive study consisted of 229 students of PMHN course in the academic years of 2019-2020 and 2020-2021 and volunteered to participate in the research. Data were collected online with Personal Information Form and Psychiatric Nursing Perception Scale (PNPS). When the participants' choice of face-to-face or distance education was evaluated, almost all of the participants (96.2%) who received face-to-face education preferred same method. Most of the participants who received distance education (82.1%) stated that they wanted to take course with face-to-face education. There was no statistically significant difference between the participants who received face-to-face education and those who received distance education in terms of PNPS scores. As a result, although it has been determined that there is no difference in terms of the learning outcomes of the course and the perception of psychiatric nursing in distance education students, the students want to receive face-to-face education and work with cases in clinical practice.

Keywords: Perception, Nursing Education, Psychiatric Nursing, Distance Education, Face-To-Face Education

1. GİRİŞ

Psikiyatri hemşireliği; birey, aile ve toplumun ruh sağlığının geliştirilmesini, ruhsal hastalıkların önlenmesini veya var olan ruhsal hastalıkla baş etmesini sağlayan, gerektiğinde bireyin bu deneyimlerinden anlam çıkarmasına yardım eden kişiler arası bir süreçtir (1). Psikiyatri hemşireliği bireylerin ruhsal problemlere karşı verdiği tepkilerin tedavi ve bakımına odaklanan hemşireliğin uzmanlık alanlarından biridir (2).

Ülkemizde psikiyatri hemşiresi olmak için lisans eğitiminin ardından yüksek lisans eğitimi tamamlayarak psikiyatri hemşireliği alanında bilim uzmanlığı unvanını almak gerekmektedir. Fakat ülkemizde uzmanlığını almış psikiyatri hemşiresi sayısı sınırlıdır. Bu hemşirelerin birçoğu da akademik alanda çalışmaktadır. Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşireler genellikle temel hemşirelik eğitimi almıştır (1).

Ülkemizde psikiyatri hemşireliği ile ilgili temel bilgi ve beceriler, hemşirelik lisans eğitimi müfredatında “Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği (RSHH)” dersinde verilmektedir. Kurumumuzda RSHH dersi, teorik ve uygulama olarak iki kısımdan oluşmaktadır. RSHH dersinin teorik kısmı sınıf ortamında yüz yüze anlatılmakta iken; uygulama kısmı ruh sağlığı hizmeti veren birimlerde (psikiyatri kliniği, toplum ruh sağlığı merkezi) ve genel kliniklerde sürdürülmektedir. Bu birimlerde öğrenciler psikiyatri hemşiresinin sorumluluğunda olan bakım uygulamalarını öğretim elemanı veya rehber hemşire eşliğinde gerçekleştirmekte ve psikiyatrik bakım ortamını gözlemlemektedir. Bu bağlamda, RSHH dersini alan öğrencilerin; sağlıklı/hasta bireyi biyopsikososyal bir bütün olarak tanıma, gereksinimlere yönelik hemşirelik bakımını planlama, uygulama ve değerlendirme gibi yeterliklerinin gelişmesi beklenmektedir.

Dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi, her düzeydeki eğitimin işleyişini değiştirmiştir. Pandeminin etkilerini azaltmak amacıyla uygulanan karantina sürecinde ise eğitimin uzaktan ve çevrimiçi yöntemlerle yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu durum yükseköğretimde dijital bir devrime neden olmuştur. Geleneksel eğitimin yerini çevrimiçi dersler, telekonferanslar, dijital kitaplar, çevrimiçi sınavlar ve sanal ortamlardaki etkileşimler almıştır (3-7).

COVID-19 pandemisinden etkilenen alanlardan biri de hemşirelik eğitimidir. Pandemi sürecinde yüz yüze eğitimin olanaklarının kullanılamaması ve klinik uygulamanın gerçekleştirilememesi eğitimin bilindik yöntemlerle sürdürülmesini engellemiştir. Bu durum hemşirelik eğitimi veren birçok fakültenin ders saatlerini tamamlamak için öğrencileri klinik ortamdaki çevrimiçi bir ortama taşımak zorunda kalmasına neden olmuştur (8).

Ülkemizde bazı üniversiteler hemşirelik müfredatında yer alan RSHH dersini bu süreçte uzaktan eğitim ile sürdürmeye karar vermiştir. Üniversitemizde bu kararı uygulayan eğitim kurumlarından biridir. Psikiyatri Hemşireliği Derneği tarafından 14 Eylül 2020 tarihinde yapılan Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Eğitimi Çalıştayı’nda, uzaktan eğitimin amaç ve hedeflerinin yüz yüze eğitimden farklı olmaması gerektiği belirtilmiştir (9). Öğrencilerin kazanımlarının yüz yüze eğitimdeki kazanımlarla ortak olması için ise kurumlar çeşitli planlamalar yapmıştır. Bu durum, öğrencilerin uzaktan ve yüz yüze eğitimdeki kazanımlarının ve risklerinin belirlenmesi ihtiyacını gündeme getirmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, RSHH dersini yüz yüze ve uzaktan eğitim ile alan öğrencilerin dersin kazanımları ve psikiyatri hemşireliğini algılama açısından karşılaştırılması olarak belirlenmiştir.

Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki araştırma sorularının cevapları aranmıştır;

- RSHH dersini yüz yüze ve uzaktan eğitim ile alan katılımcıların sosyodemografik özellikleri ve derse katılım durumları nelerdir?
- RSHH dersini yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemiyle almanın olumlu yönleri nelerdir?

- RSHH dersini yüz yüze ve uzaktan eğitim yöntemiyle almanın olumsuz yönleri nelerdir?
- RSHH dersini yüz yüze eğitimle alan katılımcılar ile uzaktan eğitim ile alan katılımcılar arasında dersin kazanımları açısından fark var mıdır?
- RSHH dersini yüz yüze ve uzaktan eğitim ile alan öğrenciler arasında psikiyatri hemşireliğini algılama açısından fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Tanımlayıcı türde yapılan araştırmanın evrenini Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören, 2019-2020 ve 2020-2021 Eğitim-Öğretim yıllarında RSHH dersini alan öğrenciler (2019-2020 yılı öğrenci sayısı N= 120, 2020-2021 yılı öğrenci sayısı N= 140) oluşturmuştur. Araştırmada örneklem hesabı yapılmadan evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırma yüz yüze eğitim alan 106, uzaktan eğitim alan 123 katılımcı ile tamamlanmıştır. Her iki grupta evrenin %87'sinden fazlasına ulaşılmıştır.

Araştırmaya alınma kriterleri:

- Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencisi olma
- 2019-2020 veya 2020-2021 Eğitim-Öğretim yıllarında RSHH dersini almış olma
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olma

Veri Toplama Araçları:

- **Kişisel Bilgi Formu:** Yüz yüze ve uzaktan eğitim alan öğrenciler için ayrı ayrı bilgi formu oluşturulmuştur. Formda yüz yüze eğitim alan öğrenciler için 11 soru, uzaktan eğitim alan öğrenciler için 10 soru bulunmaktadır. Formlarda, öğrencilerin demografik özellikleri, yüz yüze/uzaktan eğitime ilişkin görüşleri ve uzaktan eğitimle ilgili imkanları ile dersin kazanımlarına ilişkin kendilerini değerlendirmeleri hakkında sorular bulunmaktadır.
- **Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeği:** Ölçek, Çam ve Baysan Arabacı tarafından 2009 yılında geliştirilmiştir. Toplam 17 madde olarak geliştirilen ölçeğin, geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonunda 14 madde olarak kullanılması önerilmiştir. Ölçek 6'lı likert tipindedir. Ölçeğin puanlanmasında düz (1, 3, 5, 8, 9 ve 11) ve ters (2, 4, 6, 7, 10, 12, 13 ve 14) puanlanan maddeler bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,76 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan 70'tir. Ölçekten alınan yüksek puan psikiyatri hemşireliğine ilişkin olumlu algılamayı göstermektedir (10).

Verilerin Toplanması: Öncelikle veri toplama formları web ortamına aktarılmıştır (Google Forms). Veri toplama formunun ilk bölümünde aydınlatılmış onam yer almıştır. Katılımcılar onamı okuyup onayladıktan sonra soruları yanıtlamışlardır. Yüz yüze eğitim almış katılımcılar mezun oldukları için her iki şubenin sınıf temsilcileri ile iletişime geçilmiş ve form öğrencilere iletilmiştir. Uzaktan eğitim alan katılımcılara ise yine sınıf temsilcileri aracılığıyla ulaşılmıştır ve formu doldurmaları istenmiştir. Google Forms'a tekrarlı veri girişlerini önlemek için kısıtlama getirilmiştir.

Verilerin Analizi: Veriler SPSS 23.0 paket programında analiz edilmiştir. Sosyodemografik bilgiler, yüz yüze/uzaktan eğitime ilişkin görüşler ve dersin kazanımlarına ilişkin değerlendirmeler için tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler) kullanılmıştır. Araştırmada istatistiksel analizi yapılacak olan Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeği için normallik testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda normallik koşulu sağlanmadığı için (Shapiro-Wilk < .05) PHAÖ için Man Whitney U testi yapılmıştır. Dersin kazanımlarını değerlendirmek için Pearson ki-kare ve Fisher's Exact Test kullanılmıştır. Kişisel Bilgi Formu'nda yer alan açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ise kategorize edilerek raporlanmıştır. İstatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın yapılabilmesi için Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onay (Tarih: 02.12.2020, Karar no: GO 2020/332), Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından kurum izni, katılımcılardan ise bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Formun başlangıcına araştırmaya ilişkin bilgiler, katılımcının isteği zaman araştırmadan ayrılabilceği bilgisi ve verilerin bilimsel bir çalışmaya veri olarak kullanılacağı bilgileri eklenmiştir. Katılımcılar bu bilgileri okuyup onayladıktan sonra araştırma sorularını yanıtlamaya başlamışlardır. Araştırmada kullanılan Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeği için yazarlardan ölçek kullanım izni alınmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmada yüz yüze eğitim alan katılımcıların yaş ortalaması $23,53 \pm 3,39$ (yıl) ve %69,8'i kadındır. Bu gruptaki katılımcıların yarısı (%50) çalışmaktadır. Uzaktan eğitim alan katılımcıların yaş ortalaması $22,03 \pm 1,73$ (yıl) ve %76,4'ü kadındır. Her iki grupta da katılımcıların %70'inden fazlası orta gelir düzeyine sahiptir (Tablo 1).

Uzaktan eğitim alan katılımcıların %59,3'ü buldukların ortam koşullarının uzaktan eğitim için uygun olduğunu belirtmiş ve %78,9'u dersleri canlı olarak takip etmiştir. Katılımcıların yüz yüze veya uzaktan eğitimi seçme durumları değerlendirildiğinde yüz yüze eğitim alan katılımcıların tamamına yakını (%96,2) derslerin yine yüz yüze olmasını tercih etmiştir. Uzaktan eğitim alan katılımcıların büyük bir bölümü (%82,1) ise ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersini yüz yüze eğitim ile almak istediklerini belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Yüz Yüze ve Uzaktan Eğitim Alan Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Özellikler

Tanımlayıcı Özellikler	Yüz yüze (n=106)		Uzaktan (n=123)	
	Ort ± SS		Ort ± SS	
Yaş	$23,53 \pm 3,39$ (min 21, maks 53)		$22,03 \pm 1,73$ (min 20, maks 33)	
	n	%	n	%
Cinsiyet				
Kadın	74	69,8	94	76,4
Erkek	32	30,2	29	23,6
Gelir durumu				
Kötü	6	5,7	14	11,4
Orta	85	80,2	92	74,8
İyi	15	14,1	17	13,8
Çalışma durumu				
Çalışıyor	53	50,0	0	0,0
Çalışmıyor	53	50,0	0	0,0
Kurum				
Kamu	48	87,3	0	0,0
Özel	7	12,7	0	0,0
Uzaktan eğitim için gerekli ortam				
Evet	0	0,0	73	59,4
Kısmen	0	0,0	41	33,3
Hayır	0	0,0	9	7,3
Ders takibi				
Canlı ders	0	0,0	97	78,9
Ders kayıtları	0	0,0	26	21,1
Uzaktan isteme durumu				
Evet	4	3,2	0	0,0
Hayır	102	96,2	0	0,0
Yüz yüze isteme durumu				
Evet	0	0,0	101	82,1
Hayır	0	0,0	22	17,9

Çalışmada katılımcıların yüz yüze ve uzaktan eğitime ilişkin görüşleri ve uzaktan eğitim yöntemi ile RSHH dersini alan katılımcıların yüz yüze eğitimi isteme nedenleri değerlendirilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların Yüz Yüze ve Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Yüz yüze ve uzaktan eğitime ilişkin görüşler	Yüz yüze			Uzaktan		
	Temalar	Yanıt sayısı*	%	Temalar	Yanıt sayısı*	%
RSHH dersini yüz yüze eğitim yöntemiyle almanın olumlu yönleri (n=106)	Dersin öğrenmesini kolaylaştırma	41	36,9	---	0	0,0
	Klinik uygulamanın öğrenmeyi pekiştirmesi	27	24,3	---	0	0,0
	Kendini ifade edebilme ve etkileşimde bulunabilme	25	22,5	---	0	0,0
	Beden dilini kullanmayı öğretme	7	6,3	---	0	0,0
	Dikkat ve odaklanmayı kolaylaştırma	5	4,5	---	0	0,0
	Diğer	6	5,5	---	0	0,0
	RSHH dersini yüz yüze eğitim yöntemiyle almanın olumsuz yönleri (n=106)	Ders ile ilgili koşullar (bulaşıcı hastalık, hastadan zarar görme ihtimali vb.)	17	16,1	---	0
Stres verici olması	3	2,8	---	0	0,0	
	Olumsuz yönü yok	86	81,1			0,0
RSHH dersini uzaktan eğitim yöntemiyle almanın olumlu yönleri (n=123)	---	0	0,0	Dersi tekrar dinleyebilme	57	49,9
	---	0	0,0	Pandemi döneminde sağlık için olumlu olması	12	9,2
	---	0	0,0	Ulaşım ve barınma maliyeti, zaman, materyallere ulaşım konularında kolaylaştırıcı olması	24	18,5
	---	0	0,0	Öğrenmeyi kolaylaştırması	12	9,2
	---	0	0,0	Olumlu bir yönü yok	23	17,7
	---	0	0,0	Diğer	2	1,5
	RSHH dersini uzaktan eğitim yöntemiyle almanın olumsuz yönleri (n=123)	---	0	0,0	Klinik uygulama yapamamak	76
---		0	0,0	Teknik alt yapıya ilişkin sorunlar	17	12,3
---		0	0,0	Sınıf ortamının olmaması	17	12,3
---		0	0,0	Online eğitimin verimsiz olması	17	12,3

	---	0	0,0	Etkileşimin az olması nedeniyle kendini ifade edememe ve odaklanma sorunları	11	8,0
RSHH dersi ile ilgili bilgi ve beceri kazanma ile psikiyatri hemşireliğini anlama açısından ders içeriğinde yapılabilecekler (Yüz yüze n=105) Uzaktan n=79)	Dersin anlatımı ile ilgili yöntemlerin çeşitlendirilmesi (video, role play, film izleme, oyun, vaka tartışmaları, seminer ödevi, makale incelemesi, deneyim paylaşımı vb.)	58	55,2	Dersin anlatımı ile ilgili yöntemlerin çeşitlendirilmesi (video, role play, film izleme, oyun, vaka tartışmaları, seminer ödevi, makale incelemesi, deneyim paylaşımı vb.)	59	74,5
	Klinik uygulama süresinin ve uygulama alanlarının artırılması	42	40,0	Yüz yüze ve klinik uygulama ile birlikte olmalı	15	19,0
	Dersin kuramsal bölümü tamamlandıktan sonra klinik uygulama yapılması	3	2,9	Öğrencinin derse aktif katılımı sağlanmalı	3	3,8
	Öğrenci ile öğretim elemanı etkileşimi artırılmalı	2	1,9	Teknik alt yapı iyileştirilmeli	2	2,5
		---	0	0,0	Klinik uygulamada vakalarla çalışmak isteme	65
RSHH dersini yüz yüze eğitim yöntemiyle almak isteme nedenleri (n=101)	---	0	0,0	Yüz yüze eğitim daha verimli ve öğretici olması	34	30,9
	---	0	0,0	Sınıf ortamında bulunma	7	6,4
	---	0	0,0	Diğer	4	3,6
	---	0	0,0			

*Bazı katılımcılar birden fazla yanıt vermişlerdir.

Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeği puan ortalaması yüz yüze eğitim alan katılımcılarda $57,02 \pm 8,49$, uzaktan eğitim alan katılımcılarda ise $57,11 \pm 7,77$ olarak belirlenmiştir. Yüz yüze eğitim alan katılımcılarla uzaktan eğitim alan katılımcılar arasında PHAÖ puan ortalamaları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > 0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Yüz Yüze ve Uzaktan Eğitim Alan Katılımcıların PHAÖ'ye Ait Puan Ortalamaları

	Yüz yüze n= 106		Uzaktan n= 123		p	MW
	Ort.	SS	Ort.	SS		
PHAÖ	$57,02 \pm 8,49$ (min 30- maks70)		$57,11 \pm 7,77$ (min 29- maks 67)		0,830	6412,000

Çalışmada RSHH dersini yüz yüze ve uzaktan eğitim yoluyla alan katılımcılar dersin kazanımları açısından değerlendirilmiştir. Katılımcılardan dersin kazanımları açısından kendilerini “yetersiz”, “kısmen yeterli” ve “yeterli” şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlara göre; yüz yüze ve uzaktan eğitim alan katılımcılarda “RSHH'nin amacını, özelliklerini, felsefesini,

uygulama standartlarını, dünyada ve ülkemizdeki mevcut durumunu tanımlama” dışında kalan kazanımlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Uzaktan eğitim alan katılımcılar bu kazanım bağlamında kendileri daha yeterli değerlendirmişlerdir (Tablo 4).

Tablo 4. RSHH Dersini Yüz Yüze Eğitim Alan Katılımcılar ile Uzaktan Eğitim Alan Katılımcıların Dersin Kazanımları Açısından Karşılaştırılması

RSHH Dersi Kazanımları		Yüz yüze (n=106)		Uzaktan (n=123)		p	
		n	%	n	%		
Sağlıklı/Hasta bireyin özelliklerini ve gereksinimlerini biyopsikososyal bir bütün olarak tanımlama	Yetersiz	2	1,9	5	4,1	0,581	1,106 ^a
	Kısmen Yeterli	52	49,1	63	51,2		
	Yeterli	52	49,1	55	44,7		
Ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliğinin amacını, özelliklerini, felsefesini, uygulama standartlarını, dünyada ve ülkemizdeki mevcut durumunu tanımlama	Yetersiz	14	13,2	5	4,1	0,04*	6,256 ^b
	Kısmen Yeterli	47	44,3	60	48,8		
	Yeterli	45	42,5	58	47,2		
Toplum temelli ruh sağlığı hizmetlerini tanımlama ve önemini kavrama	Yetersiz	10	9,4	4	3,3	0,143	3,884 ^b
	Kısmen Yeterli	35	33,0	41	33,3		
	Yeterli	61	57,5	78	63,4		
Ruhsal bozuklukların özelliklerini tanımlama	Yetersiz	6	5,7	1	0,8	0,086	4,742 ^a
	Kısmen Yeterli	40	37,7	54	43,9		
	Yeterli	60	56,6	68	55,3		
Ruhsal bozuklukların bakım sürecinde psikiyatri hemşiresinin rolünü kavrama	Yetersiz	1	0,9	4	3,3	0,215	3,049 ^a
	Kısmen Yeterli	35	33,0	50	40,7		
	Yeterli	70	66,0	69	56,1		
Sağlıklı/Hasta bireyin ruhsal durumunu değerlendirme	Yetersiz	3	2,8	6	4,9	0,668	0,785 ^a
	Kısmen Yeterli	42	39,6	51	41,5		
	Yeterli	61	57,5	66	53,7		
Sağlıklı/Hasta bireyi gözlem alanlarına uygun olarak değerlendirme	Yetersiz	4	3,8	7	5,7	0,159	3,678 ^b
	Kısmen Yeterli	51	48,1	44	35,8		
	Yeterli	51	48,1	72	58,5		
Sağlıklı/Hasta birey ile terapötik ilişki kurma ve görüşme yapma	Yetersiz	8	7,5	12	9,8	0,732	0,624 ^b
	Kısmen Yeterli	45	42,5	55	44,7		
	Yeterli	53	50,0	56	45,5		
Sağlıklı/Hasta bireyin gereksinimlerini saptama, bu doğrultuda hemşirelik bakımını planlama, uygulama ve değerlendirme	Yetersiz	8	7,5	9	7,3	0,131	4,070 ^b
	Kısmen Yeterli	44	41,5	67	54,5		
	Yeterli	54	50,9	47	38,2		

* $p < 0,05$

^aFisher's Exact Test (5'ten küçük frekansı olan hücreler verinin %20'sini geçtiği için kullanılmıştır.)

^bPearson Ki-kare Test

4. TARTIŞMA

Katılımcıların yüz yüze veya uzaktan eğitimi seçme durumları değerlendirildiğinde (Tablo 1) çoğunun yüz yüze eğitimi tercih ettiği belirlenmiştir. Uzaktan eğitimin dersi tekrar dinleyebilme gibi olumlu bir özelliği olmasına rağmen, klinik uygulamayı gerçekleştirilememesi gibi olumsuz yönleri de olduğu vurgulanmıştır. Öğretim yönteminden bağımsız olarak her iki grubun psikiyatri hemşireliğine yönelik olumlu algıları olduğu saptanmıştır. Her iki grupta da “RSHH’nin amacını, özelliklerini, felsefesini, uygulama standartlarını, dünyada ve ülkemizdeki mevcut durumunu tanımlama” dışında kalan kazanımlarda herhangi bir farklılık bulunmamıştır.

Çalışmada katılımcılar yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde kliniklerden uzak kalmanın ve hastalara bire bir bakım sunamamanın bu duruma neden olduğu düşünülmektedir. Katılımcıların RSHH dersini yüz yüze eğitim yöntemiyle almak isteme nedenleri sorulduğunda katılımcıların %59,1’inin klinik uygulamalarda vakalar ile çalışmak istediklerini belirtmeleri bu duruma kanıt olarak gösterilebilir (Tablo 2). Ayrıca uzaktan eğitim alan öğrencilerin çoğunun uzaktan eğitimin olumsuz yönü olarak belirttikleri “klinik uygulama yapamama” teması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Kızıltepe ve Kurtgöz’ün (2020) öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik bakış açılarını inceledikleri çalışmasında katılımcıların çoğunluğu uygulama becerilerinin uzaktan eğitim ile verilmesi nedeniyle anlamakta güçlük çektiklerini belirtmiştir (11). Hemşirelik Esasları dersinin uzaktan eğitim ile yapılmasına dair akademisyenlerle yapılan bir çalışmada pratik eksikliği nedeniyle beceri geliştirme açısından yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır (12). RSHH dersinde öğrencilere ruhsal durum değerlendirmesi, gözlem, görüşme gibi beceriler kazandırılması hedeflenmektedir. Ayrıca terapötik ortamın sağlanması ve korunması, grup aktivitelerinin sürdürülmesi gibi beceriler primer olarak klinik gözlemler ve deneyimlerle öğrenilmektedir. Bu bağlamda uzaktan eğitim ile beceri geliştirmede yaşanan zorlukların bu tercihi etkilediği düşünülmektedir.

Katılımcılar uzaktan eğitimin olumlu yönü olarak çoğunlukla “dersi tekrar dinleyebilme” ifadesini kullanmıştır. Bu çalışmada katılımcıların çoğunluğu dersleri canlı olarak takip etmesine rağmen, yeniden ders kayıtlarına ulaşmayı olumlu bir yön olarak belirtmiştir. Bu durum öğrencilerin dersin pekiştirilmesi için ders materyallerine ilişkin gereksinimini ortaya çıkarmaktadır. Benzer şekilde uzaktan eğitimlerin kalitesini arttırmak için yapılabilecekler arasında online dersleri kaydetme bir strateji olarak belirlenmiştir (13). Bu bağlamda uzaktan veya yüz yüze eğitim fark etmeksizin öğrencilere dersi tekrar edebilecekleri görsel, işitsel materyaller sağlamanın eğitim kalitesini arttıracakı düşünülmektedir. Uzaktan eğitim için önemli olan nokta, ders kayıtlarının canlı derslerin yerine kullanılma riskidir. Kayıttan izleme interaktif eğitim anlayışından uzak bir bakış açıdır. Uzaktan eğitim açısından elverişsiz ortamlarda bulunan öğrenciler için bu riski göz önünde bulundurmak uzaktan eğitimin amacına uygun gerçekleştirilmesini sağlayacaktır.

Çalışmada uzaktan eğitimin olumsuz yönü olarak “klinik uygulama yapamama” ifade edilmiştir. Benzer şekilde Kürtüncü ve Kurt’un (2020) çalışmasında da öğrencilerin çoğu uygulamalı dersler için uzaktan eğitimin yeterli olmadığı görüşünü belirtmiştir (14). Sağlık bölümlerindeki öğrencilerin teorik bilgileri edindikten sonra gerçek vakalar ile çalışması, bilgilerini pekiştirme ve bilgiyi tutum ve davranış düzeyine aktarabilme açısından son derece önemlidir. Uluslararası literatürde yer alan çalışmalar, klinik ortamda eğitim alamamaktan kaynaklanan eksikliklerin simülasyon laboratuvarlarının geliştirilmesi, tele sağlık ve tele tıp uygulamalarının kullanılması ile kazandırılabilirliğini belirtmektedir. Bu uygulamalar ile öğrencilerin iletişim becerisi, problem saptama, vaka analizi gibi yetkinlikleri geliştirebileceği ifade edilmektedir (13, 15-17). Ülkemizde de Hemşirelik Eğitimi Derneği (HEMED), Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK), Hemşirelik Fakülteleri Dekanlar Konseyi (HEMDEK), hemşirelik eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarla iş birliği içinde hemşirelik eğitiminin etkin sürdürülmesini sağlamaya çalışmıştır. Özellikle son sınıf öğrencilerinin uygulamalarında simülasyon eğitimi, beceri videoları, sanal sınıf, proje, olgu analizi gibi yöntemler

kullanılmasını ve kurumların bu yönde altyapılarını geliştirmeleri önerilmiştir (18). Bu noktada her üniversitenin bu altyapıyı sağlamada yeterliliklerinin farklı olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum özellikle teknolojik altyapısını geliştirme potansiyeli zayıf olan üniversiteler için hızlı bir şekilde çözülmesi gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmada hem uzaktan hem de yüz yüze eğitim alan öğrencilerin Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeği puan ortalamaları yüksek olarak bulunmuştur. Benzer şekilde Çam ve Arabacı'nın (2010) çalışmasında da öğrencilerin psikiyatri hemşireliğine yönelik olumlu algılarının olduğu belirlenmiştir (19). Literatürde yapılan çalışmalar, psikiyatri hemşireliği ile ilgili derslerin psikiyatri hemşireliğine ilişkin bakış açısını olumlu etkilediğini göstermektedir (19,20). Bu çalışmada ayrıca psikiyatri hemşireliğini algılama açısından yüz yüze ve uzaktan eğitim alan öğrenciler arasında herhangi bir fark bulunmamıştır. Benzer şekilde Duman ve arkadaşlarının (2017) yaptığı çalışmada da probleme dayalı öğrenme ve geleneksel yöntemle öğrenme ile verilen dersin psikiyatri hemşireliğini algılama açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir (21). Sonuçlar dersin verilme yönteminden bağımsız olarak, RSHH dersini alan öğrencilerin psikiyatri hemşireliğine ilişkin olumlu algıları olduğunu göstermektedir.

Yüz yüze ve uzaktan eğitim alan katılımcılarda "RSHH'nin amacını, özelliklerini, felsefesini, uygulama standartlarını, dünyada ve ülkemizdeki mevcut durumunu tanımlama" dışında kalan kazanımlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (Tablo 4). Bir alanın temeli olan, alanın amacı, felsefesi, uygulama standartlarının öğrenciye aktarılması son derece önemlidir. Bu kazanım için yüz yüze eğitim alan öğrencilerin uzaktan eğitim alan öğrencilere göre kendilerini değerlendirmeleri daha olumsuzdur. Bu durum aradan geçen zaman faktörü ile açıklanabilir. Yüz yüze eğitim alan katılımcılar diğer katılımcılardan bir yıl önce RSHH dersini almışlardır. Dersin amacı, özellikleri, felsefesi, uygulama standartları ile ilgili konuların teorik olması nedeniyle uzun vadede kalıcılığının daha az olduğu söylenebilir. Bu bağlamda bu kazanımın kalıcı hale getirilmesi için dersin görsel işitsel materyallerle desteklenmesi ve ders sırasında etkileşimin artırılması önemli görünmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları ışığında yüz yüze ve uzaktan eğitim yolu ile verilen RSHH dersinin "RSHH'nin amacını, özelliklerini, felsefesini, uygulama standartlarını, dünyada ve ülkemizdeki mevcut durumunu tanımlama" dışında kalan kazanımları ve psikiyatri hemşireliğini algılama açısından farklılık olmadığı bulunmuştur. Bu veriler uzaktan eğitim alan öğrencilerde RSHH dersi açısından bir kayıp olmadığını göstermesine rağmen, öğrenciler yüz yüze eğitim almak ve klinik uygulamada vakalarla çalışmak istemektedir. Bu bağlamda uygulamalı bir ders olan RSHH dersinin tamamı için zorunlu haller dışında uzaktan eğitim yöntemi önerilmemektedir. Klinik uygulamanın ve yüz yüze eğitimin gerçekleştirilemeyeceği durumlarda ise ders anlatımı ile ilgili yöntemlerin çeşitlendirilmesi, görsel-işitsel materyallerin artırılması ve öğrenciye simüle/standart hastalar ile online çalışma imkanının sağlanması önerilmektedir. Ayrıca öğretim elemanlarının online eğitim becerilerinin geliştirilmesi ve üniversitelerin uzaktan eğitim teknolojik alt yapılarının iyileştirilmesi önemli görünmektedir. RSHH dersini hem yüz yüze hem de uzaktan eğitimle alan katılımcıların deneyimlerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Nicel bir tasarımda gerçekleştirilen bu çalışmada katılımcı deneyimleri sınırlı ele alınmıştır. Nitel çalışmalarla konunun incelenmesi önerilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma tek bir kurumda yapıldığı için sonuçları çalışma yapılan grup ile sınırlıdır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Bu çalışma 20-23 Ekim 2021 tarihleri arasında düzenlenen VI. Uluslararası X. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

1. Çam, O. (2014). Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğine Giriş. Çam O, Engin E (Eds), *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği: Bakım Sanatı*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi. ss. 1-235.
2. Varcarolis, E.M. (2013). *Essentials of Psychiatric Mental Health Nursing*. Missouri: Elsevier Saunders.
3. Abidah, A., Hidaayatullaah, H.N., Simamora, R.M., Fehabutar, D., et al. (2020). The Impact of Covid-19 to Indonesian Education and Its Relation to the Philosophy of “Merdeka Belajar”. *Studies in Philosophy of Science and Education*. 1(1), 38-49.
4. Harsha, R., & Bai, T. (2020). Covid-19 Lockdown-Challenges to Higher Education. *CapeComorin Journal*, 2(4-Special Issue), 26-28.
5. Jena, P.K. (2020). Impact of Pandemic COVID-19 on Education in India. *International Journal of Current Research (IJCR)*, 12(7), 12582-6.
6. Kapasia, N., Paul, P., Roy, A., Saha, J., et al. (2020). Impact of lockdown on learning status of undergraduate and postgraduate students during COVID-19 pandemic in West Bengal, India. *Children and Youth Services Review*, 116, 105194.
7. Sahu, P. (2020). Closure of universities due to coronavirus disease 2019 (COVID-19): impact on education and mental health of students and academic staff. *Cureus*, 12(4), e7541.
8. Tracy, S., & McPherson, S. Navigating COVID-19 Through an Unfolding Case Study for Undergraduate Nursing Students. *Journal of Nursing Education*, 59(8), 475-476.
9. *Psikiyatri Hemşireleri Derneği*. (Eylül 14, 2020). Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Çalıştayı. <https://www.phdernegi.org/wp-content/uploads/2020/09/Ruh-sag%CC%86l%C4%B1g%CC%86%C4%B1-ve-Psikiyatri-ems%CC%A7irelig%CC%86i-Online-C%CC%A7al%C4%B1s%CC%A7tay-Raporu.pdf>
10. Çam, O., & Arabacı, L.B. (2009). Psikiyatri Hemşireliğini Algılama Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(4), 29-40.
11. Kızıltepe, S.K., & Kurtgöz, A. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Aldıkları Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ve Görüşlerinin Belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 13(74): 559-566.
12. Albayrak, Ö., Berber, K., & Uludağ, E. (2022). Pandemi Sürecinde Hemşirelik Esasları Uygulama Derslerinin Uzaktan Eğitim ile Yürütülmesi Konusunda Akademisyenlerin Deneyimleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 11(1), 220-228.
13. Mahmood, S. (2021) Instructional strategies for online teaching in COVID-19 pandemic. *Human Behavior and Emerging Technologies*, 3(1), 199-203.
14. Kürtüncü, M., & Kurt, A. (2020). COVID-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 66-77.
15. Agarwal, P., & Mahajan, A.S. (2021). Need Based Role of E-Learning in Current Medical Education Environment: Skepticism to Acceptability. *Journal of Clinical & Diagnostic Research*, 15(8), 1-6.
16. Chen, T., Peng, L., Yin, X., Rong, J., et al. (2020). Analysis of user satisfaction with online education platforms in China during the COVID-19 pandemic. *In Healthcare*, 8(3), 1-26.
17. Cowperthwait, A., Graber, J., Carlsen, A., Cowperthwait, M., et al. (2021). Innovations in virtual education for clinical and simulation learning. *Journal of Professional Nursing*, 37(5), 1011-17.
18. Vatan, F., Avdal, E.Ü., Yağcan, H., & Şanlı, D. (2020). COVID-19 pandemisi ve hemşirelik eğitimi derneği faaliyetleri. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 17(4), 369-373.
19. Çam, O., & Arabacı, L.B. (2010). Öğrenci hemşirelerin psikiyatri hemşireliğini, ruhsal hastalıkları ve psikiyatri hemşireliği eğitimini değerlendirmeleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 26(2), 49-66.
20. Duman, Z.Ç., & Günüşen, N.P. (2017). Effects of the Psychiatric Nursing Course on Students' Attitudes Towards Mental Illnesses, Perceptions of Psychiatric Nursing and Career Choices. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri*, 9(4). 255-64.
21. Duman, Z.Ç., Günüşen, N.P., İnan, F.Ş., İnce, S.Ç., et al. (2017). Effects of two different psychiatric nursing courses on nursing students' attitudes towards mental illness, perceptions of psychiatric nursing, and career choices. *Journal of Professional Nursing*, 33(6), 452-459.